GDB-2409 Seat No.________

M. A. (Sem. III) Examination

December – 2015

301 : Sanskrit

(Core Course)

कादम्बरी (महाश्वेतावृत्तांत)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

१ ગમે તે બેનો અનુવાદ કરો : १४

(१) अवतीर्य च व्यपनीतपर्याणमिन्द्रायुधमकरोत् । क्षितितललुठितोत्थितं च गृहीत कतिपययवसग्रासं सरोऽवतार्य पीतसलिलमिच्छया स्नातं चोत्थाप्यान्यतमस्य समीपवर्तिनतरोर्मूलशाखायामपगतखलीनं हस्तपाशशृंङ्खलया कनकमच्या चरणे बद्धवा कृपाणिकावलूनान्क्षिपत्वा चाग्रतः कतिचितसरस्तीरदूर्वाप्रवाल कवलान्पुनरपि सलिलमवततार । ततश्च प्रक्षालितकर युगल श्चातक इव कृत्वा जलमयमाहारम् चक्राह्न इवासवाद्य मृणालशकलानि सरः सलिलादुद्गात् ।

(२) कतरन्मरुतामृषीणां गन्धर्वाणां गुह्यकानामप्सरसां वा कुलमनुगृहीनं भगवत्या जन्मना ? किमर्थं वारिमन् कुसुमसुकुमारे नवे वयसि व्रतग्रहणम् । क्वेदं वयः क्वेदं तपः क्वेयमाकृतिः, क्व चायं लावण्यातिशयः, क्वेचमिन्द्रियाणामुपशान्तिः ? 'तदद्भूतमिव मे प्रतिभाति' । किं निमित्तं वा अनेक सिद्ध साध्यसंबाधानि सुरलोकसुभगानि अपहाय दिव्याश्रमपदानि एकाकिनी वनमिदममानुषमधिवससि ? कश्चायं प्रकारः यत्तैरेवपश्चभिर्महा-भूतैरारब्धमीदृशी धवलत्तां धत्ते शरीरम् ?

(३) अस्ति खलु सकलत्रिभुवनप्रख्यातकीर्तिरत्युदारतया सुरासुरसिद्धवृन्दवन्दितचरणयुगलो महामुनिर्दिव्यलोकनिवासी श्वेतकेतुर्नाम । तस्यभगवतः सुरासुरलोकसुन्दरी हृदयानन्दकरम अशेषत्रिभुवनसुन्दरम् । अतिशयितनलकुबेरं रूपमासीत् । स कदाचिदेवतार्चनकमलान्युद्धर्तुमैरावतमदजलबिन्दुबद्धचन्द्रकशतखचितजलां हरहसितसितस्रोतसं मन्दाकिनीमवततार । अवतरन्तं च तं तदा कमलवनेषु सन्ततसन्निहिता विकचसहस्रपत्रपुण्डरीकोपविष्टा देवी लक्ष्मीर्ददर्श ।

२ ગમે તે **ત્રણ** સસંદર્ભ સમજાવો : १४

(१) अद्य परिसमाप्तमीक्षणयुगलस्य द्रष्टव्य दर्शनफलम् ।

(२) न हि मे संशीतिरस्या दिव्यतां प्रति ।

(३) न हि क्षुद्रनिर्घातपातामिहता चलति वसुधा ।

(४) कालो हि गुणाश्च दुर्निवारतामारोपयन्ति ।

(५) व्रजतु सफलतां जन्म पारिजातस्य ।

૩ બાણના જીવન અને સાહિત્યિક કૃતિઓ વિશે માહિતી આપો. ૧૪

અથવા

૩ કથાના લક્ષણો જણાવી કાદમ્બરીનું કથા તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. ૧૪

૪ કોઈપણ **બે** વિશે લખો : ૧૪

(૧) મહાશ્વેતાનું પાત્રાલેખન

(૨) વસંત વર્ણન

(૩) સિદ્ધાયતન વર્ણન

(૪) કપિંજલનો ઉપદેશ

૫ **બે કે ત્રણ** વાક્યોમાં જવાબ આપો : (ગમે તે **સાત**) ૧૪

(૧) ગદ્યકાવ્યના ઉદ્‌ગમનું પગેરું ક્યાં મળે છે ?

(૨) સંસ્કૃત સાહિત્યના અતિપ્રખ્યાત ગદ્યકાવ્યો કયાં-કયાં છે ?

(૩) બાણભટ્ટના પુત્રનું નામ શું હતું ? તેની ફોઈનું નામ શું હતું ?

(૪) કાદમ્બરીની આધાર સામગ્રી વિશે જણાવો.

(૫) ચંદ્રાપીડને અચ્છોદ સરોવરને જોતા આવેલ વિચારો વ્યક્ત કરો.

(૬) પુંડરીકના માતાપિતાનું નામ જણાવી તેના જન્મ વિશેનો વૃત્તાંત જણાવો.

(૭) सिद्धायतनम् સમજાવો.

(૮) કપિંજલની વાતનો પુંડરીક શું જવાબ આપે છે ?

(૯) મહાશ્વેતાને તપઃકલેશ શાથી ગમવા લાગ્યો ?

(૧૦) માનવજીવનમાં આવતા દ્વંદ્વો કયા-કયા છે ?